

Mt 25,14-30 Podobenství o hřivnách

Autor přípravy

[Jiří Mrázek](#)

1. První reakce na text

Slova o tvrdém pánu, který sklízí, kde nezasíl, zní dost divně a divné je, že se k nim pán vlastně hlásí. Až dosud nebylo z ničeho zřejmé, že by byl krutý.

Ani slova o tom, že kdo má, získá ještě víc, a kdo nemá, ztratí i to málo, neznějí příliš libozvučně.

Ale to je jako první reakce všechno. Všechno ostatní, co v tomto podobenství bylo provokativní nebo nové, musíme teprve odhalovat pod nánosy zvyku - je příliš známé a “oposlouchané”

14

2. Text

2.1 Poznámky k textu

v.15 to talanton = hřivna je už docela slušná částka. Lukáš, který má raději skromnější poměry a skromnější částky, se ve stejném podobenství spokojí s jednou “mínou”, což je šedesátina talentu. Teprve z tohoto podobenství se rozšířilo chápání “talentu” jako schopností a vlohy pro něco. Bude

však třeba opatrnosti, nakolik tento obecně zažitý význam odpovídá našemu podobenství.

v.29 “...tomu, kdo nemá, bude vzato i to co má” - některé rukopisy se snaží oslabit paradox a protirečivost toho, že ten kdo nemá, de facto něco má. Proto čtou: “i to, co se domnívá, že má”

2.2 Kontext

je u Matouš jednoznačně eschatologická řeč, tzv. synoptická apokalypsa. Matouš ji rozšiřuje o řadu “adventních” podobenství (v jeho pořadí:

podobenství o Zloději v noci 24,42-44; o Věrném a nevěrném služebníkovi 24,45-51; o Deseti družičkách 25,1-13; o Hřivnách 25,14-30 a o Posledním soudu 25,31-46). Tato podobenství nejsou zařazena “paralelně”, nýbrž “sériově” (budtež mi odpuštěny tyto termíny) nerozvíjejí stále znovu totéž sdělení,

nýbrž posouvají ho dál.

Zloděj v noci mluví jenom o nečekanosti příchodu: bylo by naivní si řídi, že zloděj přijde buď dneska nebo nikdy a pokud nepřišel dnes v noci, zítra už nemusím zamykat. A tuhle hloupost vyvede vždycky znovu nějaký ten chliasmus. Nevěrný služebník už udělal konkrétní chybu, že s pánem nepočítal tak brzo (nebo možná už vůbec). Byl zaskočen tím, že pán přišel dříve.

Bláznivé družičky byly naopak zaskočený tím, že ženich přišel později. Kdyby přišel hned večer, kdy ho ony čekali, vešly by na svatbu všechny a s planoucími lampióny.

Zatímto tedy bylo o tom, že je třeba čekat. Hřivny k tomu dodávají, že toto čekání není promarněný čas a že čas čekání má být využit k tomu, co nám bylo svěřeno.

Podobenství o posledním soudu nás potom upozorní, že to, co je svěřeno a co bude jednou důležité, je možná něco jiného, než jsme čekali.

Třeba ta přívětivost k cizincům, o které tady (a v podstatě nikde) nikdo nestojí.

15

2.3 Synopse

Marek o tomto podobenství nemluví vůbec. Lukáš je převyprávěl (nebo našel v tradici) natolik jinak, že nemá smyslu obojí nějak proplétat v jednom kázání.

2.4 Komentář

v.14 motiv, který se poprvé objevil už v podobenství O zlých vinařích, ale příznačný bude právě až pro tato adventní podobenství: apodhmhsen = pán, který tu po sobě cosi zanechal, ale momentálně je vzdálen. Patří mu to tu, ale momentálně je pryč. . Po návratu se bude zajímat o to, co se s tím tady dělo. Oklikou přes ten návrat a vyžádání účtů se vracíme k současnosti a k tomu, co se s tím jeho svěřenstvím tedy má dít. Ted'.

v.15 Nápadné je to, že každý dostane jinak velký příděl. A klíčové je kata thn idian dunamin. Může to znít trochu paradoxně, ale počet hřiven je tak pečlivě vyčíslen právě proto, aby se ukázalo, že na tom počtu nezáleží. Podstatné je, že oba první podnikali s tím, co jim bylo svěřeno podle jejich sil. A stejně podstatné je i to, že ani ten poslední neměl úkol nad vlastní síly.

v.16-18 Až potud to byl úvod, něco jako první scéna. Ted' přichází střední část, kdy služebníci jsou ponecháni se svými hřivnami. Podotýkám, že v tuto chvíli není ještě čtenáři nebo posluchači jasné, který z těch tří jednal správně a

odpovědně. Alespoň prvnímu čtenáři nebylo. Motiv trojího opakování spíše navozuje pocit, že správně se zachoval ten třetí. Takto to přece známe i v pohádkách a ve spoustě lidových vyprávění: první dva (bratří, přátelé, tovaryši) jsou plni sebejistoty, ale zklamou, a zachraňuje to až ten třetí, od kterého se původně mnoho nečekalo (také tady dostal do úschovy nejméně!). První dva hazardují a lehkomyšlně nakládají se svěřeným. A nic jim nepomůže, že shodou okolností uspěli. Co kdyby naopak přišli o všechno: Pochválil by je pán i potom? To třetí se zachoval odpovědně: v mále zůstal věrný...

v.19-30 Až třetí scéna, s pánem, který se navrátil a účtuje, nám překvapivě ukáže, že vlastně nešlo ani tak o princip trojího opakování, jako spíš (opět v Matoušovi) o dobrý a špatný příklad. Jenomže ten dobrý tentokrát ztělesňovali dva. A pokud zde bylo trojí opakování, potom na hlavu postavené:

první dva uspěli, třetí zoufale ne.

v.20-23 První dva dopadnou stejně; nezávisle na tom, že jeden vydělal více a druhý méně. Nejde tedy o kvantitu, nýbrž o to, že se svěřeným podnikali.

v.24-30 Ted' přijde několik velice silných provokací, které jsou pro nás dnes žel už setřeny. Ještě tak nejmenší z nich je ta, že zde sám pán (který určitě obrazí Pána a Krista) počítá s braním úroku a nabádá k němu. Starý zákon zakazoval braní úroku jako lichvu. Zákaz byl ovšem zřejmě vždycky

16

víc zbožným přáním než respektovaným pravidlem. To, že zde Ježíš s úrokem počítá, patří k jeho inspiraci ze života jaký je a ne jaký by teoreticky měl být. I na jiných místech záměrně volí příběhy, které "vědí o životě své" a ne z nějakých ideálních výšin.

Třebas obchodník s perlami nebo nálezce pokladu v Mt 13 více či méně podvádějí. Ale Ježíš tím říká: tito světem protřelí podvodníci a

polopodvodníci se dovedou zachovat přiměřeně, když jde o něco na čem jim záleží - vám záleží na něčem víc, ale zachovat se podle toho už neumíte.

Podobně tady: i ten bankéř byl lépe věděl co se svěřeným kapitálem než vy.

v.24-26 Další provokující rys je v těch slovech o pánu, který nemilosrdně sklízí tam, kde nezasíl To přece lze říci o smrti - ale o zachránci a

spasiteli? Jistě: to je jen názor třetího služebníka. Ale pán jako by se k němu přihlásil...

v.29 až příliš připomíná pravidlo, že peníze plodí peníze. Anebo - viděno levicověji - chudí

ještě víc chudnou a bohatí ještě víc bohatnou. Ale opět i tady jde o záměrné přirovnání ze druhé strany společenského spektra. Tomu, že peníze plodí peníze (pokud je člověk investuje a nezakope a nesleduje jen pasivně inflaci), tomu docela věříme, ať už jsme pro nebo proti podle svého založení. Otázka podobenství zní: proč témuž nevěříte i u Božích darů, když u peněz je vám to samozřejmé. Ovšem největší provokace musela být v tom, že právě ten, který neporušeně, bezpečně uchoval, dopadne špatně. Cožpak právě toto pečlivé zakonzervování před zlým světem nebylo typickým ideálem pro rabínské židovství, ale i pro křesťany? Cožpak právě on nezůstal spolehlivě věrný? Ale pointa podobenství je v tom, že právě tento třetí nejméně věřil. Nejméně důvěřoval životaschopnosti svěřeného

3. Teologická témata

Ovšemže otázka parusie. To je také důvod, proč toto podobenství patří mezi adventní. Toto podobenství ovšem patří současně mezi ty, které očekávanou budoucnost spojují s důrazem na to, co se děje už teď. Jistotu budoucnosti s tím, že ale teď je čas, abychom čekání správně využili.

4. Dnešní pohled na text

Jednak se lze potkat s velmi zevšeobecněným: talent je jakákoli vloha a jakékoli vlohy je třeba využít. To je pohled osvobozující, pokud bychom

17

byli v zajetí nějakých velmi úzkých představ o tom, co (jenom a výhradně) musí být Boží dary, resp. dary Ducha. Ale přece jenom je třeba nějak dodat, že to neznamená rozvíjet úplně cokoli úplně k čemukoli, nýbrž majetek Pána, a to tak, abychom s ním před něho mohli předstoupit - řeknu-li to obrazem, tohoto podobenství.

Lze ovšem také právě dnes potkat výklad, že je to podobenství, které nabádá k činorodému podnikání a aktivitě na kapitálových trzích či na čem. Sám Pán zde přece k něčemu takovému ponouká. Při takto doslovném použití by ovšem bylo dobře připomenou, že o nějakých pětadvacet veršů dříve mluví týž Pán o vloupávání do bytů - máme to snad také brát jako návod?

5. Podněty ke kázání

A. Podobenství je natolik provokativní a provokativnost pro nás natolik setřená, že by bylo možné a docela vděčné pro kázání ji obnovit. Např.

převyprávět očima třetího služebníka, aby si posluchač uvědomil, nakolik se nám podobá a nakolik jeho důvody znějí přijatelně. A teprve, když se v něm najdeme, ukázat, že pro vypravěče tohoto podobenství je tenhle postoj malověrný. To, co vypadá jako věrné opatrování před světem, může v sobě skrývat strach, že by se to ve světě ztratilo

B. Je možné vyjít z kontextu, jak naznačen výše. Matouš má posluchače, kteří zažili něco tak převratného, jako pád chrámu, zničení

Jeruzaléma atd..., a těžko se jim přijímá, že toto všechno už by nebylo znamení blízkého konce. Prostě: buď to přijde teď nebo nikdy. Matouš jim říká:

vůbec to nemusí být teď zrovna, ale jednou určitě, možná za léta, možná zítra. A v rámci podobenství, které jsou o tom, hřivny mluví o využívání času, který není “mrtvý”

C. Ježíšovo podobenství o hřivnách říká něco velmi podobného jako Pavel v 1 Kor 12 nebo Ř 12 o duchovních darech. Místo o Duchu svatém

však mluví vlastně o Kristu, který svěřil a bude se ptát, co jsme s tím dělali. Kázání by tedy mohlo i srovnat tento obraz s Pavlovým takéž obrazným (tělo a údy) mluvením o charismatech.

edice

6

[stáhnout PDF](#)